

Het Verdrag betreffende de politieke rechten van de vrouw

Sinds in de Tweede Wereldoorlog de mensenrechten op gruwelijke wijze werden vertrapt, heeft het bepaald niet ontbroken aan plechtige verklaringen, overeenkomsten, handvesten en resoluties waarin de rechten van de mens werden vastgelegd met het oogmerk die ook voor komende tijden te waarborgen. Tal van nationale en internationale instanties houden zich bezig met het verwezenlijken van de luidkeels beleden gelijke rechten voor iedereen, „zonder onderscheid van ras, geloof, geslacht, taal of godsdienst”, zoals reeds in 1945 werd beloofd in het Handvest der Verenigde Naties.

In 1946 werd door de VN de Commissie voor de positie van de vrouw ingesteld omdat in de hele wereld nog onverminderd werd gediscrimineerd naar geslacht. Twee jaar later onderstreepte de Universele verklaring van de rechten van de mens nogmaals de gelijkheid van mannen en vrouwen in rechten en vrijheden, maar bijna 20 jaren nadien, in 1967, moesten de VN een bijzondere verklaring doen uitgaan waarin werd aangedrongen op het beëindigen van discriminatie van de vrouw. Toen ook dat niet bleek te helpen riep de Algemene Vergadering van de VN het jaar 1975 uit tot het Internationale Jaar van de Vrouw, maar dat zette al even weinig zoden aan de dijk.

Nu zou Nederland geneigd kunnen zijn zich erop te beroemen dat ten onzent de vrouw niet meer is achtergesteld en dat de rolverdeling tussen de seksen reeds volledig is gelijkgetrokken. Immers, het in 1953 gesloten verdrag waaraan in het hiernaast geplaatste artikel wordt gerefereerd, werd door Nederland niét voorzien van enig voorbehoud: voor mannen en vrouwen geldt derhalve een volkomen gelijkgerechtigdheid voor het bekleden van willekeurig welke overheidsbetrekking; zelfs voor de krijgsmachtfuncties werden geen uitzonderingen voorbehouden. Toen destijds de consequenties van deze emancipatiedemarrage — achteraf — werden beseft, was de kogel al door de kerk. Sindsdien kan niemand meer beletten dat de vrouw ook in de krijgsmacht haar recht doet gelden op het bezetten van elke functie die zij zich maar zou kunnen wensen: het slinks aanpassen van psychische en fysieke eisen om zulks te verhinderen zou uiteraard je reinste discriminatie zijn. De vraag is nu, of de aldus geïntegreerde vrouwelijke collega's ook onverdeeld enthousiast zijn over hun gelijkgeschakelde positie, en meer in het bijzonder over de wijze waarop dat alles zijn beslag heeft gekregen. Mannelijke militairen die, beducht voor het odium van een discriminerende attitude, maar al te gretig zijn vooruitgeijld op wat een reële evolutie had mogen zijn, vinden in deze korte kenschets van hun Milva-collega ongetwijfeld aanleiding zich nog eens te herbezinnen op de integratie van de vrouw in de krijgsmacht!

J. H. Brombacher

majoor Milva

„Jullie moesten toch zo nodig . . . ?”

Als het onderwerp „Integratie van de vrouw in de krijgsmacht” ter sprake komt, wordt door mannelijke militairen nogal eens de hierboven geciteerde opmerking gemaakt. Dat is evenwel een ten onrechte geuit verwijt, zoals uit het volgende moge blijken.

Artikel 3 van het in 1953 gesloten, in 1968 door Nederland mede ondertekende en in 1971 in een Rijkswet opgenomen Verdrag luidt:

Vrouwen zijn gerechtigd op gelijke voet met mannen een overheidsambt te bekleden en alle ingevolge de nationale wetgeving ingestelde overheidsbetrekkingen te vervullen, en wel zonder onderscheid.

Beslissingen óver, maar zónder . . .

Van belang is dat tussen het sluiten van het verdrag en de medeondertekening ongeveer vijftien(!) jaren verliepen, in welke tijdsspanne een grondig afwegen van alle pro's en contra's zeer wel mogelijk moet zijn geweest. Opgemerkt moet dan worden dat door *Nederland geen enkel voorbehoud* werd gemaakt, zelfs niet voor de strijdkrachten of voor bepaalde functies daarin.

De vrouw, die op dat moment toch reeds gedurende vierentwintig jaar actief was in de krijgsmacht, werd nochtans niét naar haar mening gevraagd.

In 1971 werd de Rijkswet, houdende de goedkeuring van het Verdrag, in het Staatsblad opgenomen.

Toch was de vrouw in de strijdkrachten op geen enkele wijze betrokken geweest bij, noch gekend in, het overleg dat aan de totstandkoming van die goedkeuringswet voorafging.

In 1972 begonnen vervolgens de vergaderingen waarin mede door vertegenwoordigsters van de drie Nederlandse militaire vrouwenkorpsen moest worden uitgemaakt hóé nu uitvoering zou moeten worden gegeven aan hetgeen inmiddels reeds kracht van wet had.

Uit verslagen van de desbetreffende besprekingen

Blijft de vrouw in de kou staan?

kan ten duidelijkste worden opgemaakt dat van vrouwelijke zijde allerm minst werd ingestemd met het interpreteren van „is gerechtigd” als „is verplicht”. Dat behoeft geen nader betoog: immers, welke minderheid zou het op prijs stellen onder te gaan in de massa?!

In 1974 beklemtoonde de Defensienota „Om de veiligheid van het bestaan” de *gelijkwaardigheid* van man en vrouw, en legde de nadruk op de functionele geschiktheid van beiden.

En in 1975 boog een commissie zich over de verschillende wetten en besluiten die betrekking hebben op de vrouw in de krijgsmacht. De opzet daarvan was, de voor de vrouw geldende bijzondere regelingen te doen vervallen en te bepalen dat in de toekomst de voor de man gestelde bepalingen evenzeer voor haar van kracht zouden zijn.

Maar... in deze commissie waren de vrouwen niét vertegenwoordigd.

Graag willen, of niet anders kúnnen?

In 1975 werd een werkgroep ingesteld met de opdracht

... volledig uitgewerkte voorstellen in te dienen met betrekking tot (...) voorzieningen, welke noodzakelijk zijn met het oog op de voorgenomen opheffing van de onderafdeling algemene dienst en van de onderafdeling geneeskundige dienst van de militaire vrouwenafdeling, zulks in het kader van de algehele integratie van de vrouwelijke militair in de krijgsmacht.

In déze werkgroep was de vrouw, ten langen leste, goed vertegenwoordigd.

Voor de beoordeling van de totaliteit is, op grond

van vorenstaande feiten, derhalve het volgende relevant.

Gegeven

1. DE WET „Gerechtigheid” werd uitgelegd als „verplicht”.
2. HET VOORSTEL VAN DE COMMISSIE „Integreer de vrouw in die zin dat zij haar rechten verliest en de voor de man geldende voorwaarden moet aanvaarden”.
3. DE OPDRACHT „Hef de Militaire vrouwenafdeling op”.

Vraag

Wát moest nu de vrouw „zo nodig”? In feite dient hier immers te worden gelezen „Wat kón de vrouw alleen maar?”.

Antwoord

De vrouw moest/kon een zo goed mogelijke regeling bepleiten voor de overgang van het op dat moment aanwezige bestand naar de verschillende

Militaire vrouw en vrouwelijke militair

Brandblus oefening

wapens en dienstvakken, voor zover dat bestand niet door of voor de opheffing van de Milva de militaire dienst zal hebben verlaten.

Waar twee ruilen ...

Bij de uitvoering van de wet voor de gelijkgerechtigdheid van de vrouw werd uitgegaan van de gedachte dat wat goed is voor een man óók goed moet zijn voor een vrouw. Bijgevolg kreeg de vrouw een aantal rechten in de schoot geworpen:

- de vrouw heeft „het recht” gekregen op een eerste verbintenis van ten minste vier jaar;
- de vrouw heeft „het recht” gekregen de opleiding te volgen aan de opleidingsinstituten die tot dusverre uitsluitend voor mannen toegankelijk waren;
- de vrouw heeft „het recht” gekregen dezelfde carrière te maken als de man;
- de vrouw heeft „het recht” gekregen een functie te vervullen bij alle wapens en dienstvakken.

Daartegenover staat evenwel dat de vrouw een aantal haar toekomstige rechten terzelfder tijd werd ontnomen:

- de vrouw verloor het *recht* tot het sluiten van een eerste verbintenis van twee jaar (= aanloopperiode);
- de vrouw verloor het *recht* te worden opgeleid voor het vervullen van een administratieve functie;

— de vrouw verloor het *recht* haar contract te verbreken bij huwelijk;

— de vrouw verloor de *mogelijkheid* in de toekomst haar belangen te doen behartigen door een vrouwelijke commandant.

Jammerlijke vergissing

De vrouw loopt nu het risico — wellicht ten gevolge van politieke overwegingen en ondanks de vele goede bedoelingen — met de wet in de hand uit de krijgsmacht te verdwijnen.

Moest de *vrouw* inderdaad zo nodig, óf vond de *man* het nodig?

Er lijken gerechtvaardigde twijfels te mogen rijzen aan wat mogelijk de basis heeft gevormd van het streven naar de integratie van de vrouw in de krijgsmacht: wellicht ware de *gelijkwaardigheid* van man en vrouw beter tot uiting gekomen indien de mogelijkheden van de man en de rechten van de vrouw voor beiden hadden gediend als basis van de integratie.

Wie zich verdiept in de gevolgde procedure en zich bezint op het uiteindelijke resultaat van alle inspanningen, voelt zich bekropen door de vrees dat ook in de twintigste eeuw jammerlijke vergissingen het gevolg kunnen zijn van het in de wind slaan van wijze vermaningen, zoals Plato eens neerschreef in *The Republic*:

But if you merely expect them to do the same things as men, they are likely to end up as inferior men. Is it not better to recognize the difference rather than pretend it does not exist?

